

Vítejte v Kostelci nad Orlicí

městě v podhůří Orlických hor vystavěném nad údolní nivou řeky Divoké Orlice.

Město leží v nadmořské výšce kolem 280 m nad mořem. Poloze města odpovídá velmi dobrá dostupnost jak po silnici I/11, která je hlavním tahem z Prahy do Ostravy, tak i po železnici: Praha - Hradec Králové - Letohrad.

HISTORIE

Nejstarší písemný záznam vztahující se k historii města je uveden ve Zbraslavské kronice. Píše se zde, že pan Jan z Vartenberka, muž statečný a bojovník znamenitý, byl dne 5. ledna 1316 raněn kamenem z praku a toho dne zemřel při dobývání pevnosti kostelní blízko Hradce, která se nazývá Kostel. Samotné město je však staršího původu. V době, kdy se v Čechách začalo šířit křesťanství, konaly se pobožnosti na místech, jež se dala snadno hájit proti nepříteli. Tak byl postaven i na návrší, na němž se rozkládá město, opevněný kamenný chrám zvaný pevnost chrámová - latinsky munitio ecclesiae, čili castellum. Osada, jež pak vznikla kolem tohoto ohrazeného místa, byla pojmenována Kostelec. Pro odlišení od ostatních Kostelců, jichž je podle posledních údajů v Čechách celkem 22, uváděl se v písemných záznamech ze 14. a 15. století název Kostelec u Potštejna nebo Kostelec u Hradce (přívlastek nad Orlicí se poprvé uvádí až v roce 1568). Kostelec, zvaný již od roku 1341 městečkem, patřil až do 17. století k panství potštejnskému. Na tomto panství se vystřídala řada majitelů, mj. je v roce 1454 koupil Jiří Poděbradský, od kterého také pochází znak města „v červeném poli korunovaný přímo stojící dvouocasý lev s vyplazeným jazykem a dvěma zlatými šípy v přední tlapě“.

Dalšími majiteli panství byli Vilém z Pernštejna (1495-1556) a od roku 1558 Václav Hrzán z Harasova. Jeho nástupcem byl Adam Hrzán, který také v roce 1585 slavnostně potvrdil osmnáct městských privilegií, ke kterým patřilo např. právo vařit a prodávat pivo, právo prodávat sůl na bečky i na drobnou, vybírat za ni od přesporních kupujících poplatek atd. Adam Hrzán se již na rozdíl od dřívějších pánů podepisoval nejen na Potštejně, ale také na Kostelci. Poslední majitelka Kostelce z tohoto rodu Anna Kateřina Hrzánová z Harasova (provdaná Kaplířová) se přimluvila u císaře Matyáše, aby městu nejen r. 1614 potvrdil dosavadní privilegia, ale povolil i tři výroční dobytčí trhy s právem vybírat poplatky od kupujících i prodávajících.

V roce 1629 bylo potštejnské panství prodáno Belgičanu Kašparovi z Grambu, který byl císařským podplukovníkem Valdštejnovy armády. Kašpar z Grambu odkázal všechn svůj majetek jezuitské koleji u sv. Klimenta v Praze. Avšak Václav Záruba z Hustířan, manžel Františky z Grambu, se soudně domáhal kosteleckého dědictví a spor vyhrál. V roce 1667 koupil „zboží Grambovské“. Vdova Magdalena Grambová se odstěhovala do Vamberka, kde zavedla vuspělou krajkářskou techniku (paličkování) rozšířenou v Belgii.

Po smrti Václava Záruby se stal majitelem Kostelce jeho syn František Karel, povýšený roku 1695 do hraběcího stavu. Po jeho synovi Josefu Antonínovi Zárubovi zdělila Kostelec a Potštejn dcera Alžběta, provdaná za hraběte Cavriani. Roku 1746 prodala Potštejn slezskému podnikateli hraběti Harbuvalovi de Chamaré. Tak skončilo téměř pět století trvající nejprve podřízení a potom spojení Kostelce s Potštejnem. Roku 1796 koupil od dosavadního majitele kostelecké panství kníže Josef Kinský z Vchynic a Tetova, pán na Chocni, jehož potomkům patřilo téměř 150 let.

Za třicetileté války měl Kostelec nad Orlicí asi přes tisíc obyvatel, v roce 1836 již 2 565 obyvatel, v roce 1880 se uvádí 3 793 obyvatel, v roce 1900 téměř 5 000 obyvatel a v roce

1937 5 639 obyvatel. Dnešní stav je 6 140 obyvatel.

PAMÁTKY

Nový zámek

V empírovém stylu byl postaven pro hraběte Josefa Kinského v letech 1829 - 35 podle plánů architekta Jindřicha Kocha, který zároveň navrhl i řešení interiérů s bohatými soubory nábytku, obrazů a grafiky. Objekt prošel v posledním desetiletí rozsáhlou rekonstrukcí.

Současně se stavbou zámku byl v jeho okolí založen anglický park vysoké přírodně krajinářské hodnoty.

Starý zámek

Původní tvrz, založená před rokem 1620, byla přestavěna na zámek po požáru roku 1668. Po dalším požáru v roce 1777 byl obnoven královéhradeckým stavitelem Františkem Kermerem.

Stará radnice

Zřízená z měšťanského domu, z roku 1574, o sto let později barokně upravena. Věž byla přistavěna v roce 1694. V letech 1810 - 24 proběhla její klasicistní přestavba.

Nová radnice

Na parcelách dvou domů, které vyhořely roku 1863, byl v roce 1887 zbudován novorenesanční reprezentační objekt. Dnes sídlo Městského úřadu a České spořitelny.

Přirozeným centrem města je NÁMĚSTÍ FRANTIŠKA PALACKÉHO, na kterém se kromě obou radnic a několika význačných měšťanských domů nachází barokní MARIÁNSKÝ SLOUP z roku 1707, empírová KAŠNA z počátku 19. století s postavou nymfy - Orlice a novogotický SLOUP NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE z roku 1874.

Děkanský kostel sv. Jiří

Výrazná dominanta města. Byl postaven na místě starého gotického kostela v letech 1769 - 73 v pozdně barokním slohu stavitelem Františkem Kermerem.

Hřbitovní kostel sv. Anny

Raně barokní stavba postavená východně od městských hradeb hrabětem Františkem Zárubou v letech 1686 - 91.

Kostel J. A. Komenského

Renesanční stavba z let 1580 - 86 sloužila jako modlitebna sboru českých bratří. Koncem 17. století byl kostel po ničivém požáru znovu vystavěn. Konečné úpravy se budova dočkala v roce 1914 podle plánu Václava Roštlapila z Kostelce.

PAMÁTKY OKOLÍ

Zámek Častolovice

Renesanční, postavený v 16. století na místě původní vodní tvrze. Během druhé poloviny 19. století a počátkem 20. století byl zámek několikrát přestavován. Ve čtyřech místnostech se dochovaly renesanční kazetové malované stropy s náměty biblických i antických příběhů.

V expozici jsou instalována díla nizozemských, italských, francouzských a středoevropských mistrů. V druhé polovině 19. století byl u zámku založen tzv. anglický park o rozloze cca 40 ha.

Zámek

Rychnov nad Kněžnou

Barokní zámek postavený v letech 1676 - 1690 hejtmanem Fr. Karlem z Kolowrat. Rozšířen byl podle návrhu J. Santiniho před r. 1722. Významná je kolowratská obrazová galerie z 16. - 17. století. V zámku mají své expozice Okresní muzeum Orlických hor a Orlická galerie.

Zámek

Doudleby nad Orlicí

V 2. polovině 16. století se začalo se stavbou pozdně renesančního zámku. Čtyřkřídlá budova s nádvořními arkádami je po vnějších i vnitřních zdech zdobena renesančními sgrafity. V 17. století byl zámek přestavěn a byly upraveny prostory prvního patra. Z té doby také pochází malířská výzdoba. Dodnes se zachovaly nástrovní malby, které lze tématicky rozdělit do tří okruhů: výjevy mytologické, náboženské a emblématické.

Zámek je obklopen anglickým parkem, který byl založen počátkem 19. století.

Zámek Opočno

Je vzácnou renesanční památkou postavenou italskými staviteli. V 18. století přestavěn ve stylu baroka.

Nejvýznamnější částí zámeckých sbírek je obrazárna s díly holandských, italských a českých mistrů a sbírka zbraní s exponáty antickými, africkými a indiánskými, která je po zničení sbírek španělského krále světovou raritou. Vzácná je i zámecká knihovna s 12000 svazků.

Pod zámkem je anglický park se vzácnými dřevinami, rybníčky s umělými vodopády, čínským pavilonem a umělou jeskyní pro poustevníky.

Hrad Potštejn

Rozsáhlý pevnostní areál hradu Potštejna vznikl na konci 13. století. V první polovině 14. století se stal sídlem pověstného loupeživého rytíře Mikuláše z Potštejna. Roku 1339 byl hrad dobyt, pobořen a zabrán Karlem IV., který ho v následujících letech znovu postavil. Na konci 15. století získali potštejnské panství Pernštejnové, kteří hrad přestavěli. Během 17. století hrad zpustl, až v 18. století zde byl postaven kostelík, křížová cesta a kaple Svatých schodů.

Poutní místo Homol

Nedaleko hradu Potštejna, u vesnice Lhoty, nechala hraběnka Terezie Eleonora z Ugarte zbudovat v letech 1692 - 1696 raně barokní kostel Panny Marie Bolestné. Postupně zde vznikl poutní areál se dvěma kaplemi a přístupovým schodištěm o 153 stupních a 16 odpočívadlech, lemovaný balustrovým zábradlím se sochařskou výzdobou. Počet schodů odpovídá počtu Zdrávasů ve Velkém růženci s 3 úvodními Zdrávasy, odpočívadla Otčenášům. Sochařská výzdoba je z 2. poloviny 18. století. Jedná se o práci kamenické dílny rodiny Hendrichů z Litomyšle. Poutní areál je ojedinělou středoevropskou umělecko - historickou a stavební památkou.

KULTURA A SPOLEČNOST

Galerie Žofín

Empírová budova je následníkem lázní z roku 1330. Dnešní majitel ak. malíř Rudolf Černý zde

otevřel v roce 1996 výstavní prostory sloužící regionálním výtvarníkům.

Městská knihovna

Kromě svého běžného provozu (půjčování knih a časopisů, bibliograficko - informační služba, přístup na internet apod.) nabízí ve svých prostorách návštěvníkům malou galerii a občasně kulturní akce spojené především s vernisážemi výstav.

SK Rabštejn

Kulturní dům sousedící s městským úřadem na Palackého náměstí. Pro občany města a příchozí zajišťuje většinu kulturně - společenských akcí, koncerty, divadla apod. Objekt též slouží jako kino - kavárna.

SPORT A REKREACE

Koupaliště

Po důkladné rekonstrukci v letech 2002 – 2004 znovu otevřené koupaliště splňuje svými parametry a vybavením požadavky jak náročných plavců, tak i začátečníků. Vlastní 50 m je rozdělen na neplaveckou část s hloubkou vody 0,8 – 1,5 m, plavecký má hloubku 1,8 m a 8 startovacích bloků. Skokanská část 3 m můstkem a 1 prknem je hluboká 3,8 m. V roce 2004 byl na plochách na ležení položen nový trávník a pro děti osazeno nové kruhové brouzdaliště s hloubkou 0,4 m. Koupaliště je otevřeno od června do září s provozní dobou 10:00 – 19:00 hodin.

Bowling club

Největší bowlingová herna v regionu, s kapacitou 40 - 60 míst, nabízí 4 bowlingové dráhy, kulečnický, šipky, fotbal. K dispozici je bar s občerstvením. Provozní doba po - čt 16:00 - 22:00 hodin, pá - ne 14:00 - 24:00 hodin (po dohodě i mimo otevírací dobu). Možnost pořádání firemních večírků a prezentačních akcí. Informace a rezervace: 603 946 193, 494 323 976.

Tenisový klub L.T.C.

Pod Lipovou strání, za splavem řeky Divoké Orlice, byly zbudovány tenisové kurty, umístěním a zázemím nejkrásnější tenisový stánek v regionu. Areál tvoří 4 kurty, cvičná zeď a petangové hřiště. K dispozici jsou šatny, moderní sprchy a občerstvení. Ve večerních hodinách je možné hrát při umělém osvětlení.

Informace: 604 429 477.

KULTURNÍ A SPOLEČENSKÉ AKCE

LEDEN

NOVOROČNÍ PŘÍPITEK

Palackého náměstí

Slavnostní přípitek občanů města se svými zastupiteli zakončený ohňostrojem.

NOC V OBOROHU

SK Rabštejn

Nejen folk-rockový festival. Vždy poslední sobotu v měsíci.

PLES KOSTELECKA

Sokolovna

Tradiční reprezentační ples Města a SK Rabštejn.

BŘEZEN

AUDIMAFOR

SK Rabštejn

Čili Kostelecký kostlivec - regionální přehlídka mladých a netradičních divadel.

DUBEN

VÝCHODOČESKÉ OBLASTNÍ KOLO TRAMPSKÉ PORTY

SK Rabštejn

Soutěží trampské, folkové a country skupiny o postup do celostátního kola.

KOSTELECKÁ POUŤ

Palackého náměstí, Tyršova ulice ...

Na svatého Jiří. Kolotoče, houpačky, střelnice i mnoho dalších atrakcí a prodejní pouťové stánky.

KVĚTEN

ŠUMNÁ ORLICE

SK Rabštejn, zahrada MÚ,

intravilán a extravilán města

Kulturně - společenská a sportovní akce s cyklistickou vyjížděkou za architektonickými památkami města a nejbližšího okolí. Vždy poslední víkend v měsíci.

KVĚTEN

DĚTSKÝ DEN

Palackého náměstí, SK Rabštejn, DDM

Soutěže, zábava, filmy, divadélka, mažoretky, pon - pony, výstavka pro děti a mládež v poslední víkendovou sobotu.

ČERVEN

PIVNÍ SLAVNOSTI

Palackého náměstí

Svátek piva doplněný vědomostními soutěžemi se vztahem k národnímu moku. Celodenní kulturní program. Tradičně v polovině měsíce.

ZÁŘÍ

SETKÁNÍ KLUBU MOTODĚDKŮ

Autocamping Orlice

Každoroční sjezd motocyklových nadšenců, ctitelů jednostopých „krasavců“.

POSVÍCENÍ

Palackého náměstí

Ve výroční den posvěcení děkanského chrámu sv. Jiří, na svátek sv. Ludmily. Tradiční řemesla, staročeské hospody a bohatý kulturně - gurmánský program.

TŮMŮV KOSTELEČ

Chrám sv. Jiří, Palackého náměstí, zámecký park

Hudební festival k počtě rodáka, barokního skladatele Františka Ignáce Antonína Tůmy, se zaměřením na jeho dílo, kompozice jeho současníků a hudebníků regionu. Koncerty probíhají

v děkanském chrámu, na náměstí a závěrečný v průčelí Nového zámku, obohacený o slavnostní ohňostroj.

PROSINEC

MIKULÁŠSKÁ NADÍLKA

Palackého náměstí

Pro kostelecké nejmenší připravuje DDM na svátek sv. Mikuláše.

OSOBNOSTI

Tůma František Antonín Ignác

- hudební skladatel (2. 10. 1704 Kostelec nad Orlicí - 30. 1. 1774 Vídeň)

Syn kosteleckého varhaníka Václava Tůmy. V Praze absolvoval filozofická studia a další vzdělávání potom již ve Vídni. Od roku 1731 byl kapelníkem u hraběte Kinského. R. 1741 se stal ředitelem kapely a soukromým skladatelem císařovny Alžběty, vdovy po císaři Karlu VI, posléze kapelníkem císařovny Marie Terezie. Ve stáří se odebral do kláštera v Gerasu, kde dále komponoval. Tůma se stal nejvýznamnějším českým hudebním skladatelem vrcholného baroka.

Pešina Ignác Josef

- zvěrolékař (1. 4. 1766 Kostelec nad Orlicí - 24. 2. 1808 Vídeň)

Studoval filozofii v Praze a lékařství ve Vídni, kde poté působil jako asistent na anatomickém ústavu. Roku 1801 se stal 1. profesorem anatomie a od roku 1806 byl ředitelem výše jmenovaného ústavu. Přičinil se například o zavedení očkování proti ovčím neštovicím a léčení dobytčího moru. Je autorem mnoha odborných publikací.

Roštlapil Václav

- architekt (29. 11. 1856 Zlonice - 23. 11. 1930 Praha)

Základní vzdělání získal ve zdejší město, kde otec Josef a matka Františka (rozená Seykorová) bydleli. Po absolutoriu pražské techniky (1874 - 79) studoval architekturu ve Vídni (1881 - 84). I když V. Roštlapil žil od 90. let 19. století v Praze, kde navrhl kupříkladu budovu AVU, Strakovu akademii, Ústav choromyslných atd., vázali jej ke Kostelci pevné vztahy. Pro rodinu Seykorových, ale i pro město, navrhl několik staveb: vila Sklenářka, přestavba kostela sv. Václava (nyní J. A. Komenského), zhotovení kašny atd.

Ságner Augustin

- malíř (13. 12. 1891 Kostelec nad Orlicí - 29. 5. 1946 Praha)

Absolvoval kosteleckou reálku. V roce 1912 nastoupil na AVU v Praze, odkud byl povolán na bojiště 1. sv. války. Ve studiu pokračoval od roku 1918. Těžké existenční důvody jej vedly ke studiu profesury kreslení. Vyučoval v Praze, Mladé Boleslavi, Duchcově. Odevšad rád zajížděl do rodného města, odkud čerpal řadu námětů pro svou tvorbu.

Korbel Josef

- diplomat (20. 9. 1909 Letohrad - 18. 7. 1977 Colorado)

Absolvent kostelecké Státní reálky. Manžel zdejší rodačky Anny Spiegelové, otec **Madeleine Albrightové**, diplomatky a ministryně zahraničí USA, která v roce 1997 navštívila naše město a přijala jeho čestné občanství. Od r. 1934 působil J. Korbel v diplomatických službách ČSR, za 2. sv. války v Londýně, po válce se stal velvyslancem v Jugoslávii a Albánii. V roce 1948 zastupoval republiku v OSN. Koncem roku 1948 odešel s rodinou do USA a stal se profesorem politických věd na universitě v Denveru.

M. Albrightová s rodinou na návštěvě v Kostelci n. O.

